

6. Дитрих В. Зеленый бизнес – миллиардная сделка! На смену доткомам приходят дотгрины / В. Дитрих; [пер. с нем. В. Хартмана]. – К. : Ин-т экон. и прогнозир. НАН Украины. – 2009. – 296 с.
7. Вдовыченко Е.В. Проблема самоидентификации наций: особенности украинского менталитета / Е.В. Вдовыченко / Future Human Image. – 2014. – №3. – С. 177-184.
8. Корчагин Ю.А. Человеческий капитал и инновационная экономика России: монография / Ю.А. Корчагин. – Воронеж : ЦИРЭ, 2012. – 244 с.
9. Тойнби А. Дж. Постижение истории: сборник / А. Дж. Тойнби; пер. с англ. Е.Д. Жаркова. – М. : Рольф. – 2001 – 640 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Кащук К. М., к.е.н., асистент кафедри
менеджменту і адміністрування
Житомирський державний університет ім. І. Франка
kaschuck.katerina@yandex.ru

Інтеграція української економіки в глобальний економічний простір в умовах світової фінансової кризи загострила серйозні проблеми вищої освіти в Україні. В сучасних умовах перед вищою школою постали ряд викликів таких, як зростання кількості вузів за останні десятиліття, розвиток ринкових відносин в галузі вищої освіти, скорочення державного фінансування вузів тощо.

В результаті ключовою перевагою в конкурентній боротьбі навчальних закладів стає здатність вищої школи до генерації, акумуляції і трансляції не тільки знань, але й результатів науково-технічної, інтелектуальної та інноваційної діяльності. Досягнення конкурентних переваг вищої школи в сучасних умовах пов'язане із застосуванням інноваційних стратегій і реалізацією науково-технічного та інноваційного потенціалу університетів.

У зв'язку з необхідністю інноваційного розвитку в національних масштабах, активізацією інноваційних процесів у вищій школі України і розвитком стратегічних конкурентних переваг університетів на передній план висувається проблема трансферу знань і технологій як форма реалізації науково-технічної продукції та комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності навчальних закладів.

У науковій літературі процес реалізації науково-технічної продукції визначається терміном «передача / трансфер технологій», який здійснюється в різних формах, різними способами і за різними напрямками [1]. У широкому розумінні поняття «трансфер технологій» можна визначити як процес, за допомогою якого фундаментальні дослідження знаходять застосування у виробництві продукції та наданні послуг. Як економічна категорія «трансфер технологій» трактується як передача науково-технічних знань, умінь і досвіду для

надання науково-технічних послуг, застосування технологічних процесів, випуску продукції [2].

Трансфер може відбуватись на комерційній та некомерційній основі. Основний потік некомерційного трансферу припадає на незапатентовану інформацію: фундаментальні дослідження, наукові відкриття і технологічні винаходи, ділові ігри та психологічні тренінги тощо. Некомерційний трансфер найчастіше використовується в галузі наукових досліджень фундаментального характеру.

Комерційний трансфер або комерціалізація технологій означає процес переходу результатів наукових досліджень в сферу практичного застосування, виробництва і маркетингу нових продуктів з метою отримання комерційної вигоди, здійснюється переважно у вигляді продажу патентів, ліцензій на винаходи, ноу-хау і оформляється у вигляді договору (договору про відступлення патенту, ліцензійної угоди, договору про спільне виробництво, про науково-технічне співробітництво тощо).

Певний інтерес представляє досвід країн, в яких експерти відзначають значний прогрес в області розвитку трансферу технологій і комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок (Англія, Німеччина, Японія, Китай), де на базі найбільших університетів створені організаційні структури трансферу знань, розробок і технологій з участю державного і приватного капіталів.

Протягом останніх десятиліть в США було сформовано Національну мережу передачі технологій, в завдання якої входить забезпечення доступу промислових корпорацій, малих фірм приватного сектора до федеральних науково-технічних та технологічних ресурсів. Це пов'язано з двома стратегічними тенденціями: загостренням конкуренції в області високих технологій з боку іноземних компаній, прагненням підвищити ефективність використання в комерційних цілях наукових і технологічних результатів, отриманих в ході освоєння федеральних бюджетних асигнувань на НДДКР (у 2006 році вони перевищили 3,2 млрд. дол.) [3].

Український ринок послуг в області трансферу технологій тільки починає формуватися, хоча вже давно існує офіційний законодавчий акт – ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». На українському інноваційному ринку посередників (інноваційних провайдерів) умовно можна розділити на дві категорії: консалтингові фірми і фонди. Перші спеціалізуються на наданні консультаційних послуг з питань охорони інтелектуальної власності та маркетингу, другі – на пошуку замовника-інвестора. Основною особливістю посередницьких компаній і організацій в області інтелектуальної власності та трансферу технологій в Україні є надання лише консалтингових

услуг. Вони не беруть на себе витрати і відповідальність з управління інтелектуальною власністю і не відповідають за кінцевий результат трансферу технологій.

Низький рівень трансферу технологій безпосередньо пов'язаний з відсутністю системи комерціалізації результатів науково-технічної діяльності вищих навчальних закладів та системи залучення в господарський обіг результатів інтелектуальної діяльності. Основні причини низької ефективності трансферу технологій в Україні полягають в наступному:

- університети і наукові організації не включені в організаційні механізми ринку трансферу технологій;
- вчені і розробники не уявляють, як отримані ними наукові результати можуть бути трансформовані в ринковий продукт;
- економічні агенти ринку (менеджери компаній, посередники тощо) практично не знайомі з характером сучасної науки, структурою і найважливішими напрямками її діяльності, проривними досягненнями, вони не завжди можуть робити правильні висновки щодо достовірності наукових результатів та їх технологічну ефективність;
- держава, що покликана встановлювати правила трансферу технологій, не є активним учасником даного ринку і не прагне до розробки сучасних законодавчих положень для виробництва наукового знання і його комерціалізації;
- патентний захист виробленої продукції не гарантує добросовісної конкуренції, а підприємства і посередники не мають коштів для фінансування своїх нових розробок

Нова роль і суспільна місія університету в сучасних умовах полягає в його зростаючому значенні не тільки як центру передової науки та вищої професійної освіти, а й як одного з найважливіших суб'єктів національної інноваційної системи та інноваційної діяльності, орієнтованої на комерціалізацію результатів науково-технічної діяльності шляхом виведення на ринок наукоємної конкурентоспроможної продукції. Тому в сучасних умовах для підвищення ефективності функціонування інноваційного потенціалу України, його нормативно-правової охорони, комерційного використання результатів науково-технічної діяльності, залучення в господарський обіг об'єктів інтелектуальної власності, організації патентно-інформаційного забезпечення винахідницької і патентно-ліцензійної роботи необхідним є створення Центрів трансферу знань, розробок і технологій на базі найбільших вузів України.

Стратегічними завданнями таких Центрів повинні стати: створення вертикальноінтегрованих стратегічних альянсів між вищими навчальними закладами (університетами), державою, великими промисловими компаніями, малими інноваційними фірмами приватного сектора і неприбутковими організаціями; залучення замовлень від промисловості і бізнесу, в т. ч. і шляхом демонстрації успішних результатів (технологій,

прототипів, моделей, аналогів і т.п.); використання доходу від комерціалізації для фінансування наукових робіт та інноваційної інфраструктури; залучення інвестицій в інфраструктуру.

Складність виходу університетів на ринок наукоємної конкурентоспроможної продукції полягає в невизначеності правового режиму інновацій у чинному законодавстві. Існуюча нормативно-правова база України не переводить в реальну ринкову площину механізми розвитку системи трансферу знань і технологій, оскільки Україні за установами науки і освіти, в т. ч. установами національних академій наук, не закріплено право створювати підприємства шляхом внесення в їх статутні капітали права на використання результатів інтелектуальної діяльності без згоди власника майна.

Висновки. Наразі наша держава не має в своєму розпорядженні достатніх ресурсів для введення в господарський обіг створеної за її кошт інтелектуальної продукції, а отже, необхідно шукати інші шляхи вирішення цієї проблеми. Університети повинні брати активну участь у створенні, становленні та формуванні системи трансферу знань, розробок і технологій в Україні.

Література

1. Potter W. Public colleges try to show their value to States, but not everyone is convinced// Chronicle of higher education. 2003. Vol. 49. № 35. May9. P.A26 -A28.
2. Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation. Oxford, NewYork: International Association of Universities and Pergamon, 2008. P. 167-169.
3. Science and Engineering Indicators – 2007. Volume I. Wash.: Gov. Print. off., 2007. P. 276.
4. T. Wohlers, RP/RT State of the Industry: 2007. Executive Summary; <http://www.mktechnology.com>
5. Інтернет-ресурс: сайт Агенства фінансової інформації «Консультант», <http://www.dinform.ru/newanalit>
6. The Jurnal of Innovation in National Politics. Analysis of Elements Transfers and Engineering Indicators. Vol. 83. September, London, 2006. P.28 – 33.
7. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Володін С.А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку / С.А. Володін. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2007. – 384 с.: іл. – Бібліогр.: с. 359-380.
9. Сайт УкрІНТЕІ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uinteі.kiev.ua/viewpage.php?page_id=464.

УДК: 330.341.1

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ В УКРАЇНІ